

РЕЗУЛЬТАТИ моніторингу стану соціально-економічного розвитку областей та міста Києва за 2015 рік

I. Загальні результати моніторингу

За результатами оцінки за 2015 рік визначено 3 групи регіонів:

I група – регіони, які посідають 1-5 місця:

м. Київ, Харківська, Чернівецька, Івано-Франківська та Дніпропетровська області.

II група – 15 регіонів, що посіли з 6 по 20 місця:

Київська, Вінницька, Закарпатська, Львівська, Черкаська, Рівненська, Волинська, Хмельницька, Полтавська, Тернопільська, Житомирська, Запорізька, Одеська, Сумська та Херсонська області.

III група – регіони, які за інтегральними розрахунками посіли п'ять останніх (21-25) місць: Кіровоградська, Миколаївська, Чернігівська, Донецька* та Луганська* області.

* для розрахунку рейтингової оцінки для Донецької та Луганської областей використано наявні дані, що розраховуються лише по підконтрольній Україні території.

II. Результати моніторингу за напрямками

Напрямок **«ЕКОНОМІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ГРУНТОВАНІСТЬ»** включає 3 показники, які комплексно характеризують рівень життя населення та стан розвитку регіональної економіки.

Одним з основних індикаторів стану економіки регіону є показник валового регіонального продукту, який допомагає охопити всі особливості регіональної структури виробництва, а рівень валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу населення дає можливість виділити найбільш продуктивні регіони України.

За підсумками 2014 року, незважаючи на проходження складного етапу економічної кризи та рецесії в економіці, майже усі регіони, окрім Донецької та Луганської областей, продемонстрували зростання **валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу населення** у порівнянні з показниками 2013 року, і в середньому по Україні цей показник склав 36904 гривень (у 2013 році – 33473 гривень)

Традиційним лідером (1 місце) серед інших регіонів за цим показником є місто Київ (124163 гривень). Вище за середньоукраїнський показник, показник валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу населення мав місце у таких промислово розвинутих регіонах, як Дніпропетровська (53749 гривень), Полтавська (48040 гривень), Київська (46058 гривень) та Запорізька (37251 гривень) області.

Стабільне підвищення доходів населення є першорядним підґрунтям економічного зростання економіки регіонів та держави в цілому. Доходи населення характеризують динаміку окремих блоків економічної системи й відображають стан справ у сфері кінцевого споживання, що дозволяє оцінювати реальний рівень вирішення завдань з підвищення добробуту населення.

Регіонами з найвищим показником **наявного доходу на одну особу** у 2015 році є м. Київ (76240,6 гривень), Дніпропетровська (38346,2 гривень), Запорізька (35379 гривень), Київська (33072,2 гривень) та Полтавська (31749,3 гривень) області, і основним фактором впливу на розмір доходу населення є галузева структура економіки зазначених регіонів.

Серед інших регіонів, зменшення наявного доходу на одну особу зафіксовано лише у Донецькій (з 26234,4 гривень у 2014 році до 20816,8 гривень у 2015 році) та Луганській областях (з 19788,3 гривень до 14988,3 гривень), і за цим показником зазначені області займають останні місця серед регіонів.

Упродовж 2015 року **коефіцієнт вибуття сільського населення** (у розрахунку на 10 тис. осіб наявного сільського населення) порівняно з показниками 2014 року в цілому по країні мав тенденцію до зростання: з 114,5 до 123,9.

Найвище значення цього показника зафіксовано у Сумській (185,2), Кіровоградській (170,7) та Чернігівській (163,3), а відповідно найнижче у Закарпатській (43,2), Чернівецькій (81,9) та Одеській (87,7) областях.

Протягом звітної періоду зазначений показник знизився лише у 2 областях: Одеській (з 93,2 до 87,7) та Херсонській (з 128,6 до 114,4).

Напрямок **«ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ»** включає 7 показників, які характеризують стан розвитку реального сектору економіки (промисловість, сільське господарство, будівництво) та рівень цін на споживчому ринку (індекс цін).

За підсумками 2015 року спад **виробництва промислової продукції** мав місце у 22 регіонах (у 2014 році – у 16 регіонах): від 1,4% у Волинській до у 1,7 рази у Луганській областях. Окрім Луганської області, суттєве зменшення промислового виробництва спостерігалось у Донецькій (на 34,6%, 24 місце), Закарпатській (на 20,3%, 23 місце), Кіровоградській (на 17,1%, 22 місце) областях, що зумовило скорочення цього показника загалом по Україні – на 13,0% (у січні-грудні 2014 року- на 10,1%).

Спад виробництва промисловості відбувається внаслідок логістичних проблем та зупинки основних металургійних, коксівних, хімічних та добувних підприємств на сході країни через військові дії, збільшення собівартості виробництва, високої конкуренції на світових товарних ринках, а також низького внутрішнього попиту з боку населення та споживачів проміжної продукції (машинобудування та будівництво).

За підсумками січня-грудня 2015 року лише 3 регіони забезпечили збільшення обсягу виробництва промислової продукції та збереження відповідної позитивної

тенденції попереднього року, а саме: Житомирська (+110%, 1 місце), Вінницька (+104,0%, 2 місце), Рівненська (+100,3%, 3 місце) області.

Складні погодні умови навесні та влітку 2015 року спричинили загальне скорочення обсягу виробництва сільськогосподарської продукції по Україні на 4,8% проти зростання у січні-грудні 2014 року на 2,2%. Відповідна динаміка мала місце як у галузі тваринництва (скорочення на 3,7%), так і рослинництва (на 5,3%).

За звітний період обсяги виробництва сільськогосподарської продукції зменшилися в усіх регіонах, окрім Запорізької (зростання на 8,9%, 1 місце), Полтавської (на 7,4%, 2 місце), Херсонської (на 6,7%, 3 місце), Дніпропетровської (на 5,8%, 4 місце) та Миколаївської (на 2,2%, 5 місце) областей, в межах від 0,7% у Черкаській області до 34,7% у Донецькій.

Обсяг виробництва продукції сільського господарства у розрахунку на 100 гектарів сільськогосподарських угідь у 2015 році, у порівняння з показниками попереднього року, в цілому по країні скоротився на 4,8% і склав 674,0 тис. гривень.

Відповідна тенденція щодо зменшення обсягу виробництва продукції сільського господарства у розрахунку на 100 гектарів сільськогосподарських угідь мала місце у 19 регіонах, і лише у Дніпропетровській, Запорізькій, Миколаївській, Полтавській та Херсонській областях зафіксовано зростання обсягу виробництва продукції.

Традиційними лідерами за обсягом виробництва продукції сільського господарства (у розрахунку на 100 гектарів сільськогосподарських угідь) є Івано-Франківська (1124,9 тис. гривень, 1 місце) та Черкаська (1102,0 тис. гривень, 2 місце) області

Внаслідок низької інвестиційної активності підприємств, обмежених інвестиційних можливостей бюджетів усіх рівнів, високої вартості кредитів та девальваційного подорожчання основних складових будівельної діяльності зменшення у січні-грудні 2015 року показника **індексу будівельної продукції** (у порівняних цінах) мало місце у 16 регіонах, від 0,3% у Київській області до 58,5% у Донецькій, і загалом по Україні обсяг виробництва продукції будівництва скоротився на 12,3% (у січні-грудні 2014 року – на 20,4%).

Окрім Донецької області, найбільше скорочення виробництва продукції будівельної галузі мало місце у Луганській (на 50,8%, 24 місце), Чернігівській та Рівненській (на 35,3%, 22-23 місце) та у Одеській (на 19,8%, 21 місце) областях.

Водночас, у таких регіонах, як Волинська (1 місце), Миколаївська (2 місце), Львівська (3 місце), Закарпатська (4 місце), Хмельницька (5 місце), Івано-Франківська (6 місце), Вінницька (7 місце), Кіровоградська (8 місце) та Харківська (9 місце) області вдалося подолати негативну тенденцію попереднього року щодо скорочення виробництва продукції будівництва, і у звітному періоді зростання цього показника склало від 33,8% до 2,5%.

Ситуація на споживчому ринку характеризувалася зростанням **індексу цін**, яке варіювало від +38,6% у м. Києві до +46,9% у Донецькій області, і в середньому по Україні становило +43,3%.

В усіх регіонах серед товарів і послуг найбільше проти грудня 2014 року зросли ціни на:

житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива – від 64,3% у м. Києві до 2,3 раза у Вінницькій, Івано-Франківській, Тернопільській областях (по Україні – у 2,0 раза);

продукти харчування та безалкогольні напої – від 34,0% у Вінницькій до 45,4% у Донецькій областях (по Україні – на 41,5%);

відпочинок і культуру – від 20,7% у Вінницькій до 47,8% у Полтавській областях (по Україні – на 37,9%);

предмети домашнього вжитку, побутову техніку та поточне утримання житла – від 14,3% у Вінницькій до 42,0% у Запорізькій областях (по Україні – на 36,0%);

одяг і взуття – від 14,0% у Вінницькій до 52,5% у Херсонській областях (по Україні – на 35,0%);

охорону здоров'я – від 20,6% у Черкаській до 43,9% у Донецькій областях (по Україні – на 29,1%).

Напрямок **«ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА СПІВПРАЦІ»** включає 6 показників, які характеризують ситуацію із залученням в економіку регіонів інвестиційних ресурсів, розвиток інновацій та стан зовнішньої торгівлі товарами (експорт).

За підсумками 2015 року продовжується негативна динаміка попередніх років щодо спаду інвестиційної активності в Україні та зниження обсягу експорту. Зазначена ситуація відбувається на тлі подальшої дестабілізації ситуації на сході країни, нестабільності вітчизняної фінансової та банківської системи та вичікувальної позиції інвесторів і бізнес-сектору. Крім того, торгівля українськими товарами стрімко падає, зокрема, внаслідок заборони експорту низки українських товарів на російський ринок.

За підсумками січня-грудня 2015 року підприємствами та організаціями країни за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 251,2 млрд. грн. **капітальних інвестицій**, що у порівняних цінах на 1,7% менше від обсягу капітальних інвестицій за січень-грудень 2014 року. Негативна динаміка спостерігалася у 7 регіонах (у січні-грудні 2014 року – у 23 регіонах), серед яких зменшення варіювало від 1,0% у Київській до у 1,7 раза в Луганській областях.

Водночас, збільшення обсягів капітальних інвестицій спостерігалось у 18 регіонах, від 1,4 раза у Волинській до 1,6% у Кіровоградській областях.

Крім Волинської області значне зростання капітальних інвестицій у січні-грудні 2015 року спостерігалось також у Хмельницькій – на 36,5%, Чернівецькій – на 32,4%, Рівненській – на 26,9%, Миколаївській – на 26,1%, Херсонській – на 19,4%, Тернопільській – на 15,2% та Закарпатській – на 14,1% областях.

Із загального обсягу освоєних капітальних інвестицій 50,7% припадало на 3 регіони: м. Київ (31,9%), Дніпропетровську (9,7%) та Київську (9,1%) області.

Для більшості регіонів головним джерелом інвестування залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоєно 67,4% загального обсягу

по Україні капітальних інвестицій. На другому місці – кредити банків та інші позики (10,4%). За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 7,4% капітальних інвестицій.

Обсяг капітальних інвестицій на одну особу в середньому по Україні становить 5721,0 грн. При цьому територіальна диспропорція щодо обсягів капітальних інвестицій на одну особу складає 35 раз (максимальне значення у січні-грудні 2015 року спостерігалось у м. Києві – 27363,8 грн., мінімальне у Луганській області – 784,5 гривень).

Станом на 31.12.2015 загальний обсяг **прямих іноземних інвестицій**, залучених в економічний розвиток України з початку інвестування, склав 43,4 млрд. дол. США, що на 2,4 млрд. дол. США або на 5,2% менше, ніж на початок 2015 року.

Негативна динаміка спостерігалася в 24 регіонах (у січні-грудні 2014 року – у 25 регіонах), серед яких найбільше скорочення (проти початку минулого року) відбулося у Черкаській (на 31,2%, 25 місце), Сумській (на 23,4%, 24 місце) та Кіровоградській (на 21,4%, 23 місце) областях. В абсолютному значенні найбільшого спаду обсягів прямих іноземних інвестицій зазнали Дніпропетровська область (- 460,3 млн. дол. США), Донецька область (- 340,6 млн. дол. США), м. Київ (288,8 млн. дол.США), Черкаська область (-160,0 млн. дол. США), Харківська область (-159,3 млн. дол. США).

Водночас, у Херсонській області було зафіксовано збільшення обсягу прямих іноземних інвестицій на 1,1%.

Станом на 1 січня 2016 року на одну особу в середньому по Україні припадало 1016,3 дол. США прямих іноземних інвестицій. Територіальні диспропорції за цим показником збільшилися проти початку 2015 року і склали 168,4 раза (максимальне значення спостерігалось у м. Києві – 7913,4 дол. США, мінімальне – у Тернопільській області – 47,0 дол. США).

Негативні тенденції розвитку реального комплексу у 2014 році спричинили спад інноваційної діяльності промислових підприємств.

За підсумками 2014 року **частка реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції** у порівнянні з відповідними показниками 2013 року скоротилася у 21 регіоні, і в цілому по Україні з 3,3% до 2,5%.

Найнижчий показник питомої ваги інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції мав місце у Луганській (0,2%, проти 2,1% у 2013 році), Дніпропетровській (0,7% проти 1,9%), Рівненській (0,8%), Хмельницькій (0,9%, проти 1,6%) та Чернігівській (1,0%, проти 1,1%) областях.

Зростання частки реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції за підсумками 2014 року мало місце у Полтавській (до 8,9% проти 6,5% у 2013 році) та Херсонській (до 5,4%, проти 4,0%).

За підсумками 2015 року **експорт товарів** зменшився в усіх регіонах, крім Вінницької області (у січні-грудні 2014 року – у 14 регіонах), і в цілому по Україні –

на 29,3%. Найбільше скорочення обсягу товарних експортних операцій мало місце у Луганській (у 7,4 раза), Донецькій (у 2,3 раза) та Кіровоградській (у 2 раза) області. Водночас, у Вінницькій області зафіксовано збільшення обсягу експорту на 14,1%.

Експорт товарів скоротився в усіх галузях економіки. Найбільш різке падіння спостерігається в експорті продукції металургійного комплексу, продукції машинобудування, продуктів мінерального походження, продукції хімічної і харчової промисловості.

За обсягом експорту на душу населення лідируючі позиції традиційно займають м. Київ (3018,1 дол. США, 1 місце), Дніпропетровська (1959,4 дол. США, 2 місце), Запорізька (1666,8 дол. США, 3 місце) та Миколаївська (1380,4 дол. США) області.

Територіальна диспропорція щодо обсягів експорту товарів на одну особу складає 25,9 раз (максимальне значення у м. Києві – 3018,1 дол. США, а мінімальне у Луганській області – 116,5 дол. США).

Напрямок **«ФІНАНСОВА САМОДОСТАТНІСТЬ»** включає 4 показники, які характеризують динаміку росту доходів місцевих бюджетів, обсяг капітальних видатків на одну особу населення та стан погашення податкового боргу.

Розпочата у 2014 році бюджетна децентралізація значно покращила фінансову спроможність місцевих бюджетів.

У 2015 році **доходи місцевих бюджетів** (без трансфертів) зросли по відношенню до відповідних минулорічних показників в усіх регіонах, в межах від 16,3% у Донецькій області до 66,3% у Волинській, і в середньому по Україні цей показник склав 43,8% (у січні-грудні 2014 року – 4,4%).

Окрім Волинської області, доходна частина місцевих бюджетів значно зросла у Львівській (+59,0%, 2 місце), Чернівецькій (+58,8%, 3 місце), Закарпатській (+58,4%, 4 місце) та Тернопільській (+55,7%, 5 місце) областях.

Найбільший **обсяг доходів місцевих бюджетів, що припадає на одного мешканця** регіону, зафіксовано у м. Києві (5,9 тис. грн., 1 місце), Дніпропетровській (3,7 тис. грн., 2 місце) та Київській (3,2 тис. грн., 3 місце) областях, а найменший – у Чернівецькій (1,6 тис. грн., 23 місце), Тернопільській та Закарпатській областях (по 1,5 тис. грн., 24-25 місця).

Отриманий у 2015 році місцевими бюджетами додатковий фінансовий ресурс дозволив збільшити в усіх регіонах **обсяг капітальних видатків**, і в середньому по Україні у розрахунку на одну особу цей показник зріс в 2,7 раза (з 0,3 тис. гривень до 0,8 тис. гривень).

За підсумками минулого року найбільший обсяг капітальних видатків з місцевих бюджетів доходів місцевих бюджетів, що припадає на одного мешканця регіону, зафіксовано у м. Києві (2,5 тис. гривень, 1 місце), Дніпропетровській та Київській (0,9 тис. гривень, 2-3 місця) та областях, а найменший – у Чернігівській (0,3 тис. гривень, 25 місце) області.

Дещо уповільнився темп зростання **податкового боргу за грошовими зобов'язаннями платників податків**. Так, якщо станом на 1 січня 2015 року

зростання боргу мало місце в 24 регіонах і в цілому по Україні темп приросту становив 2,1 раза, то у 2015 році заборгованість зросла у 20 регіонах, що у підсумку по Україні становило 27,0% приросту.

За звітний період скорочення податкового боргу за грошовими зобов'язаннями платників податків зафіксовано у Луганській (-8,2%), Харківській (-7,9%), Херсонській (-6,3%), Чернівецькій (-5,7%) та Рівненській (-1,1%) областях, а найбільше зростання у Одеській (+68,5%, 25 місце), Донецькій (+54,3%, 24 місце), Львівській (+48,5%, 23 місце), Запорізькій (+44,2%, 22 місце) та Волинській (+44,1%, 21 місце) областях.

Напрямок **«РОЗВИТОК МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА»** включає 4 показника, які характеризують стан розвитку підприємництва в регіонах у 2014 році.

Активізація підприємництва та зростання масштабів і ефективності функціонування підприємницького сектору є одним з головних чинників позитивних структурних змін та модернізації регіональних економік, становлення нових ресурсів економічного пожвавлення, підвищення якості життя населення.

Вагомим показником аналізу економічного стану підприємництва в регіоні є показники **кількості малих та середніх підприємств на 10 тис. осіб населення**.

Спад економічної активності у 2014 році мав негативний вплив на розвиток середнього підприємництва в Україні (кількість підприємств скоротилася до 3,9 одиниць на 10 тис. осіб наявного населення проти 4,2 одиниці у 2013 році).

В регіональному розрізі найкращі показники кількості середніх підприємств на 10 тис. осіб наявного населення, що перевищували середньоукраїнський рівень мали місце у місті Києві (12,6 одиниць), Київській (5,7), Дніпропетровській (4,3), Полтавській (4,2), Харківській (4,1) та Кіровоградській (4,0) областях. Водночас, лише у Полтавській області цей показник у 2014 році зріс у порівнянні з відповідними показником попереднього року (у 2013 році – 4,1 одиниць).

Разом з тим, у структурі суб'єктів господарювання за підсумками 2014 року збільшилася питома вага суб'єктів малого підприємництва (в середньому по Україні – до 445,3 одиниць на 10 тис. осіб наявного населення проти 374,2 одиниці у 2013 році). В регіональному розрізі цей показник коливався в межах від 108,3 одиниць у Луганській області до 776,8 одиниць у м. Києві.

Крім міста Києва в регіональному розрізі найкращі показники суб'єктів малого підприємництва на 10 тис. осіб наявного населення мали місце у Харківській (607,2 одиниць, 2 місце), Одеській (543,9, 3 місце), Київській (540,8, 4 місце) та Чернівецькій (512,2) областях. Це обумовлено специфікою місця розташування регіонів, особливостями економічного розвитку, великою кількістю підприємств, що займаються посередництвом і торговельною діяльністю.

Структурні зміни інфраструктури підприємництва на регіональному рівні не мали негативного впливу на результативність роботи підприємства малого і середнього бізнесу.

За підсумками 2014 року мало місце зростання, у порівнянні з показниками попереднього року, частки обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів малого та середнього підприємництва у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг):

обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів середнього підприємництва зріс у 16 регіонах, і в середньому по Україні до 38,9% (38,8% у 2013 році);

обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів малого підприємництва зріс у 16 регіонах, і в середньому по Україні до 22,0% (21,5% у 2013 році).

Напрямок «**ЕФЕКТИВНІСТЬ РИНКУ ПРАЦІ**» включає 6 показників, які комплексно характеризують ситуацію щодо безробіття та зайнятості населення, динаміку росту реальної заробітної плати та стан погашення заборгованості з її виплати, а також рівень продуктивності праці.

Продуктивність праці, як найважливіший показник конкурентоспроможності економіки, є індикатором ефективного управління людськими ресурсами та результативності реалізації заходів щодо підвищення рентабельності, технічного та організаційного реформування виробництва у пріоритетних галузях.

За підсумками 2014 року найвищий показник продуктивності праці зафіксовано у Тернопільській (115%, 1 місце), Хмельницькій (112,5%, 2 місце), Кіровоградській (111,6%, 3 місце), Вінницькій (111,4%, 4 місце) та Житомирській (111,1%, 5 місце) областях.

У порівнянні з показниками попереднього року зниження показника продуктивності праці мало місце у 4 регіонах: Дніпропетровській (з 99,1% до 98,9%), Донецькій (з 95,5% до 75,4%), Луганській (з 91,9% до 70,3%) областях та у м. Києві (з 105,4% до 99,3%).

Ситуація на ринку праці дещо покращилася, що насамперед зумовлено погашенням економічної активності та призупиненням активної фази бойових дій на сході країни.

Так, за підсумками 2015 року середній рівень безробіття населення у віці 15-70 років (за методологією МОП) по Україні склав 9,1%, що на 0,2 в.п. нижче, ніж у попередньому році.

Позитивні тенденції щодо зменшення рівня безробіття (у порівнянні з відповідними показниками 2014 року) мали місце у 12-ти регіонах: Вінницькій та Київській (зменшення на 1,6 в.п. відповідно), Дніпропетровській (на 0,8 в.п.), Харківській та Рівненській (на 0,7 в.п. відповідно), Чернігівській (на 0,5 в.п.), Львівській та Черкаській (на 0,4 в.п. відповідно), Миколаївській, Житомирській та Одеській (на 0,2 в.п. відповідно), Волинській (на 0,1 в.п.) областях.

Найнижчий рівень безробіття зафіксовано у Київській (6,4%, 1 місце), Одеській (6,5%, 2 місце), Харківській (7,1%, 4 місце) та Дніпропетровській (7,2%, 5 місце) областях та м. Києві (7,0%, 3 місце), а найвищий – у Луганській (15,6%,

25 місце), Донецькій (13,8%, 24 місце), Полтавській (12,1%, 23 місце) та Тернопільській (11,8%, 22 місце) областях.

Зниження рівня безробіття населення у віці 15-70 років (за методологією МОП) супроводжувалося зростанням **рівня зайнятості** такого населення, і за підсумками 2015 року цей показник в середньому по країні склав 56,7% (у 2014 році – 56,6%).

Найвищий рівень зайнятості зафіксовано у м. Києві (62,0%, 1 місце), Дніпропетровській (60,9%, 2 місце), Харківській (59,3%, 3 місце), Рівненській (58,5%, 4 місце) та Миколаївській (58,4%, 5 місце) областях, а найнижчий у Донецькій (50,3%), Тернопільській (51,6%), Хмельницькій (52,6%), Волинській (53,1%) та Кіровоградській (54,0%) областях.

Зниження рівня зайнятості у Донецькій та Луганській областях, що супроводжується відповідним зростанням рівня безробіття, є наслідком згортання підприємницької діяльності та масового внутрішнього переміщення осіб, що спричиняє негативний вплив на ринок праці цих регіонів.

У 2015 році спостерігається позитивна тенденція щодо зростання показника **співвідношення між чисельністю прийнятих на підприємства, в установи та організації та чисельністю вибулих**.

За підсумками звітної періоду цей показник в середньому по країні склав 79,3% (проти 75,4 – у 2014 році), і у регіональному розрізі коливався в межах від 57,7% у Донецькій області (25 місце) до 91,8% у Запорізькій (1 місце).

Окрім Донецької області, найменше значення показника щодо співвідношення між чисельністю прийнятих та чисельністю вибулих, що не перевищувало середнє значення по країні, зафіксовано у Луганській (60,6%, 24 місце), Рівненській (73,1%, 23 місце), Херсонській (76%, 22 місце), Полтавській (76,5%, 21 місце) областях та м. Києві (77,1%, 20 місце).

У 2015 році **реальна заробітна плата**, внаслідок суттєвого впливу інфляційних процесів, скоротилася на 20,2% (у січні-грудні 2014 року – на 6,5%), і погіршення ситуації було характерним для усіх регіонів, в межах від 10,4% у Донецькій області до 28,3% у Луганській. Крім Луганської області, значне скорочення реальної заробітної плати зафіксовано у Рівненській (на 23,3%, 24 місце), Житомирській (на 23,1%, 23 місце) та Тернопільській (на 22,8%, 22 місце) областях.

Незважаючи на те, що **заборгованість з виплати заробітної плати** продовжує зростати, темпи її росту у порівнянні з попереднім роком дещо уповільнились. Так, упродовж 2015 року сума боргу із виплати заробітної плати по Україні зросла на 42,5% (за січень-грудень 2014 року заборгованість зросла у 3,2 раза), та станом на 01.01.2016 становила 1880,8 млн. гривень.

Співвідношення суми заборгованості з виплати заробітної плати до фонду оплати праці за грудень 2015 року було меншим, ніж у грудні попереднього року, і станом на 1 січня 2016 року становило 4,4% (у січні 2015 року – 7,0%).

Зменшення суми заборгованості з виплати заробітної плати по відношенню до фонду оплати праці (у порівнянні з показниками грудня попереднього року) мало місце у 16 регіонах, і найнижче значення цього показника зафіксовано у Чернівецькій (0,2%, 1 місце), Івано-Франківській (0,5%, 2 місце), Хмельницькій (0,6%, 3 місце), Тернопільській (0,7%, 4 місце) та Закарпатській (0,8%, 5 місце) областях.

Оцінка соціально-економічного розвитку за напрямом **«РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ»** проводилась за 6 показниками, що характеризують ситуацію у сфері житлового будівництва, розвитку транспортної та дорожньої інфраструктури, доступу домогосподарств до Інтернету.

За 2015 рік показник **щільності автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям державного та місцевого значення** у порівнянні з попереднім роком залишився незмінним, і в середньому по країні склав 284,5 кілометрів на тис. кв. кілометрів.

У регіональному розрізі цей показник коливався в межах від 384,1 кілометрів на тис. кв. кілометрів у Львівській області до 176,5 у Херсонській області.

Аналіз ситуації із вантажними перевезеннями у регіональному розрізі демонструє наступне. У зв'язку із збройною агресією Росії та переорієнтуванням України на співпрацю з країнами Європи має місце зміна географії перевезень. Обсяги перевезень у східних областях скоротились, але у той же час знайдено альтернативні напрямки перевезення вантажів територіями інших областей.

Загалом, **обсяг вантажообороту автомобільного та залізничного транспорту** у минулому році дещо зріс у порівнянні з відповідними показниками попереднього року, і за підсумками 2015 року в середньому по країні склав 12471,4 тис. тонн-кілометрів на 1000 осіб населення (у січні-грудні 2014 року 11629,9 тис. тонн-кілометрів на 1000 осіб населення).

Негативна тенденція щодо скорочення обсягу вантажообороту спостерігалася у 10 областях України. Зокрема показники знизились по Дніпропетровській (до 59224,9 тонн на ткм проти 60817,8 тонн на ткм), Харківській (до 12555,1 тонн на ткм проти 13472,0 тонн на ткм), Полтавській областях (до 14151,8 тонн на ткм проти 14745,4 тонн на ткм), у зв'язку із тим, що значний відсоток вантажоперевезень, які здійснювались територією цих областей, були вантажі з/до Росії.

Зросли показники по південних областях: Одеська (до 35969,0 тонн на ткм), Миколаївська (до 13764,9 тонн на ткм), Херсонська (до 2467,4 тонн на ткм), Запорізька (до 20784,2 тонн на ткм). Оскільки за географічним розташуванням на територіях цих регіонів розташовано порти, що обумовлює зростання обсягу вантажообороту відповідно до потреб споживачів транспортних послуг – підприємств та населення.

Аналіз стану підключення домогосподарств до мережі Інтернет свідчить, що цей показник суттєво варіюється у регіональному розрізі.

Серед міських домогосподарств найбільше із домашнім підключенням до мережі Інтернет спостерігається у Києві (78,7% до загальної кількості таких домогосподарств, 1 місце), Чернівецькій (71,7%, 2 місце), Тернопільській (70,5%, 3 місце), Одеській (69,1%, 4 місце) та Волинській (69%, 5 місце) областях, а відповідно найнижче – у Житомирській (44,5%, 25 місце), Кіровоградській (45,7%, 24 місце) та Донецькій (48,9%, 23 місце) областях.

Лідируючі позиції щодо підключення домогосподарств до мережі Інтернет, які розташовані у сільській місцевості, за звітний період зайняли відповідно Закарпатська (37,1%, 1 місце), Херсонська (33,6%, 2 місце), Одеська та Чернівецька (30%, 3-4 місця відповідно) області.

Загалом по країні, частка міських домогосподарств, які мають доступ до Інтернету вдома у 2015 році зросла до 61,3% (у 2014 році – 53,9%), а сільських домогосподарств – до 22,2% (18,1% у 2014 році).

У минулому році, порівняно з попереднім, спостерігалось зростання обсягу прийнятого в експлуатацію житла.

Так, у звітному періоді позитивна динаміка збільшення обсягу прийнятого в експлуатацію житла мала місце у 18 регіонах (у січні-грудні 2014 року у 8 регіонах), в межах від 7,9% у Київській до 2,1 раза у Кіровоградській, і за підсумками січня-грудня 2015 року обсяг житлового будівництва в цілому по країні збільшився на 13,4% (у січні-грудні 2014 року - зменшення на 2,1%).

Скорочення обсягу будівництва, крім Донецької (-77,2%) та Луганської (-59,6%), спостерігалось у Одеській (-29,1%), Запорізькій (-9,2%), Херсонській (-6,4%), Івано-Франківській (-5,8%) областях та м. Києві (-5,3%).

Напрямок **«ВІДНОВЛЮВАЛЬНА ЕНЕРГЕТИКА ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ»** включає 7 показників, які комплексно характеризують стан впровадження заходів з енергоефективності, використання відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива.

Починаючи з 2014 року впровадження заходів, спрямованих на енергозбереження та підвищення енергоефективності, стало одним з пріоритетних питань для забезпечення енергетичної незалежності та національної безпеки нашої країни.

Впродовж 2014 року відбулось зменшення споживання паливно-енергетичних ресурсів на душу населення порівняно з 2013 роком в усіх регіонах, окрім Запорізької області (+22,4%).

Лідерами за зменшенням показника споживання паливно-енергетичних ресурсів на душу населення стали Донецька (-32,8%), Луганська (-32,1%), Черкаська (-23,0%), Львівська (-19,7%), Закарпатська (-18,3%) області, а також місто Київ (-17 %). Загалом по Україні показник зменшився на 14,4%.

Протягом 2015 року у більшості регіонів відбулось збільшення частки обсягу теплової енергії, виробленої в регіоні з альтернативних видів палива або відновлюваних джерел енергії (до загального обсягу виробленої теплової енергії в регіоні за звітний період) до відповідних показників попереднього року

Найбільше зростання частки обсягу теплової енергії, виробленої в регіоні з альтернативних видів палива або відновлюваних джерел енергії, до загального обсягу виробленої теплової енергії в регіоні у 2015 році порівняно з 2014 роком відбулось у Харківській на 16,2 в. п. (з 1,7% до 17,9%, 1 місце), Житомирській на 9,5 в. п. (з 2,1% до 11,6 %, 5 місце) областях, і загалом по Україні показник збільшився на 1,1 в. п. (з 3,7% до 4,8%).

Зменшення частки обсягу теплової енергії, виробленої в регіоні з альтернативних видів палива або відновлюваних джерел енергії, до загального обсягу виробленої теплової енергії в регіоні у 2015 році порівняно з 2014 роком відбулось у Запорізькій 6,0 в.п. (з 6,6% до 0,6%), Івано-Франківській на 4,7 в. п. (з 17,6% до 12,9%), Миколаївській на 4,6 в. п. (з 5 % до 0,4 %), Чернівецькій областях на 4,5 в. п. (з 8,5% до 4%), Тернопільській на 4,4 в. п. (з 6,0% до 1,6%) та Волинській на 1,1 в. п. (з 1,9 % до 0,8%).

Впровадження енергоефективних заходів та технічна модернізація та переоснащення житлово-комунальної галузі є одним з найголовніших пріоритетів на сьогодні.

За 2015 рік, у порівнянні з попереднім роком значно зріс рівень впровадження енергозберігаючих джерел світла у зовнішньому освітленні населених пунктів (до загальної кількості світлоточок), в межах від 1,7% у Херсонській області до 46% у Одеській, і в середньому по країні до 27,4% (проти 21,6% у 2014 році).

За підсумками звітного року частка оснащення багатоквартирних житлових будинків побудинковими приладами обліку теплової енергії зросла до 49,2% проти 35,6% у січні-грудні 2014 року.

Найвищий показник щодо оснащення багатоквартирних житлових будинків побудинковими приладами обліку теплової енергії мав місце у Львівській (73,4%, 1 місце), Миколаївській (67,8%, 3 місце), Вінницькій (66,8%, 4 місце), Хмельницькій (62,4%, 5 місце) областях та м. Києві (69,6%, 2 місце), а найнижчий: у Тернопільській (7,2%, 24 місце), Луганській (14,5%, 23 місце), Полтавській (24,1%, 22 місце), Черкаській (27,3%, 21 місце).

Загалом зростання, у порівнянні з відповідними минулорічними показникам, частки оснащених будинків до загальної кількості будинків, що потребують оснащення, спостерігалось у 18 регіонах. Тенденція зменшення цього показника зафіксована в інших 6 регіонах, що зумовлено збільшенням у поточному році облікової кількості будинків, які підлягають оснащенню, з них найбільше: у Кіровоградській та Одеській (на 16,2 в.п.), Івано-Франківській (на 15,4 в.п.), Дніпропетровській (на 6,1 в.п.), Тернопільській (на 1,5 в.п.) та Луганській (на 1,1 в.п.).

У 2015 році проведено масштабну інформаційно-роз'яснювальну кампанію з популяризації механізмів компенсації частини кредиту на утеплення житлових будинків.

Метою кампанії було інформування мешканців усіх регіонів України про переваги державної програми, а також можливості запровадження місцевими органами державної влади і місцевого самоврядування компенсації відсотків/суми кредитів населенню на впровадження енергоефективних заходів житлових будинків.

За підсумками 2015 року найкращі показники щодо частки сумарної потужності котелень на альтернативних видах палива в регіонах від загальної потужності котелень регіону зафіксовано у Київській (13,2%, 1 місце), Харківській (13,1% 2 місце), Житомирській (12,3%, 3 місце), Закарпатській (9,6%, 4 місце) та Рівненській (9,3%, 5 місце) областях, і в середньому по Україні цей показник становив 4,9%.

Найнижче значення такого показника спостерігалось у Луганській (0,03%, 25 місце), Херсонській (0,2%, 24 місце) та Миколаївській (0,3%, 23 місце) областях.

За підсумками 2015 року лідером за показником «**Частка домогосподарств, які уклали кредитні договори в рамках механізмів підтримки заходів з енергоефективності в житловому секторі за рахунок коштів державного бюджету** (у тому числі із співфінансуванням з місцевих бюджетів), відсотків до загальної кількості домогосподарств регіону» є Сумська область – 1,9%. Всі інші регіони розподілилися на 4 групи: 1,0%-0,8% - 9 регіонів, 0,7%- 0,6%- 6 регіонів, 0,5%-0,4%-10 регіонів, у м. Києві – 0,2% (25 місце)

Окрім Сумської області, вищі за показники більшості інших регіонів щодо домогосподарств, які уклали кредитні договори в рамках механізмів підтримки заходів з енергоефективності, мали також Львівська, Рівненська та Тернопільська області (1,0%) – це регіони, які були перші охоплені інформаційно-роз'яснювальною роботою в рамках плану проведення тематичних семінарів, присвячених механізмам компенсації частини кредиту на утеплення житлових будинків.

Прийняття у минулому році нормативно-правових актів, націлених на збільшення частки енергоносіїв, вироблених з відновлюваних джерел енергії, у структурі загального кінцевого енергоспоживання, заміщення та скорочення споживання газу підприємствами теплокомуненерго, бюджетними установами та населенням, сприяло підвищенню рівня енергетичної незалежності України.

Напрямок «**ДОСТУПНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ПОСЛУГ У СФЕРІ ОСВІТИ**» включає 7 показників, які характеризують рівень підключення закладів освіти сільської місцевості до мережі Інтернет, розвиток мережі дошкільних навчальних закладів та закладів позашкільної освіти, забезпеченість підвозу дітей до місць навчання та загальний рівень якості освіти.

Частка загальноосвітніх навчальних закладів денної форми навчання сільської місцевості, що використовують у навчально-виховному процесі комп'ютерну техніку, підключену до Інтернету, на початок 2014/2015 навчального року по Україні становила 77,4%, а на початок 2015/2016 навчального року – 81,6%.

Найвищий показник рівень доступності закладів освіти сільської місцевості до мережі Інтернет (100%) – у Дніпропетровській, Запорізькій, Київській та Харківській областях, а найнижчий 48,6% – у Львівській.

Регіони України значно відрізняються один від одного за часткою випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які отримали за результатами зовнішнього незалежного оцінювання з української мови та літератури 160 балів і вище.

У 2015 році рейтинг регіонів за цим показником очолюють м. Київ (54,9%) та Львівська область (49,9%). Ці два регіони суттєво випереджають за даним показником регіони, що посідають 3–5 місця (Сумська область - 41,6%, Харківська область - 40,2%, Тернопільська область - 40,0%). Найнижчі оцінки за даним показником у 2015 році отримали Закарпатська (19,4%) та Чернівецька (21,7%) області.

За часткою випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які отримали за результатами зовнішнього незалежного оцінювання з іноземної мови 160 балів і вище, також лідирують м. Київ (50,9%) та Львівська область (46,3%). Найгірші результати за цим показником має Херсонська область (25,6%).

Частка дітей сільської місцевості, для яких організовано підвезення до місця навчання і додому, у відсотках до загальної кількості учнів, які того потребують, на початок 2014/2015 навчального року по Україні становила 96,2%, а на початок 2015/2016 навчального року – 96,3%.

Найвищий показник (100%) щодо забезпеченості підвезення дітей сільської місцевості до місця навчання і додому у Дніпропетровській, Житомирській, Запорізькій та Харківській областях, а найнижчий відповідно у Закарпатській (88,4%) та Тернопільській (88,5%) областях.

Помітний ріст темпів народження, який мав місце протягом 2009-2013 років зумовив зростання потреби у забезпеченні дошкільною освітою, особливо в урбанізованих містах та на заході країни.

За підсумками 2014 року в усіх областях України, існує дефіцит місць у дошкільних навчальних закладах, і в середньому по країні показник чисельності дітей у дошкільних навчальних закладах (у розрахунку на 100 місць) становив 120 осіб (у 2013 році – 119 осіб).

Найбільше перевантаження зафіксовано у Львівській (147 осіб на 100 місць, 25 місце), Волинській (141 особа, 24 місце), Рівненській (137 осіб, 23 місце), а також Полтавській (134 особи, 22 місце) та Київській (132 особи, 21 місце) областях.

Найкращий показник забезпеченості дошкільною освітою дітей має місце у Херсонській області – 101 особа на 100 місць у дошкільних навчальних закладах (у 2013 році – 97 осіб на 100 місць).

За підсумками 2015 року в країні значно погіршилася ситуація із забезпеченістю дітей позашкільною освітою.

Станом на 1 січня 2016 року питома вага дітей, охоплених позашкільною освітою (до загальної кількості дітей шкільного віку) зменшилась у порівнянні з

показниками 2014 року у 20 регіонах, і в цілому по країні до 69,3% проти 72,2% станом на 01.01.2015 р.

Найгірші показники забезпеченості дітей позашкільною освітою мали місце у Одеській та Рівненській областях – де майже половина дітей шкільного віку (відповідно 50,3% та 52%) не залучена до участі у гуртках, секціях, творчих об'єднаннях учнів тощо.

Напрямок **«ДОСТУПНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ПОСЛУГ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я»** включає 5 показників, які характеризують рівень смертності та народжуваності, загальну тривалість життя, доступність амбулаторного обслуговування у закладах охорони здоров'я та стан впровадження заходів по боротьбі із захворюваністю на активний туберкульоз.

В цілому по Україні за 2015 рік загальний коефіцієнт смертності населення України мав тенденцію до зростання: 2014 р. – 14,7 на 1 тис. осіб наявного населення, 2015 р. – 14,9 відповідно. Нижчий за загальноукраїнський коефіцієнт смертності населення у 2015 р. мають 9 регіонів: м. Київ – 10,5, Закарпатська – 12,3, Рівненська – 12,7, Івано-Франківська – 12,8, Чернівецька – 12,9, Львівська – 13,0, Волинська – 13,2, Тернопільська – 14,3 та Одеська – 14,4 області.

Інші 14 регіонів мають показник смертності населення, що перевищує загальноукраїнський коефіцієнт смертності населення країни. Найвищі показники смертності у 2015 році зафіксовано у Чернігівській (19,0 на 1 тис. осіб наявного населення), Сумській та Полтавській (17,0 відповідно), Житомирській (16,7), Кіровоградській (16,6) областях.

Загальноукраїнський показник середньої очікуваної тривалості життя при народженні в Україні у 2014 р. становив 71,37 років (2013 р. – 71,35 років).

В цілому по країні, незначне зростання показника середньої очікуваної тривалості життя, у порівнянні з показниками попереднього року, мало місце лише у 2 регіонах: у Сумській (до 71,15 років проти 71,02 років у 2013 році) та у Херсонській (до 70,03 проти 70,00).

За показниками очікуваної тривалості життя при народженні регіони України можна розділити на дві групи.

До першої групи з відносно високими показниками тривалості життя належать м. Київ (73,74 років, 1 місце), п'ять західних регіонів: Тернопільська (73,23 років, 2 місце), Чернівецька (73,18 років, 3 місце), Івано-Франківська (73,08 років, 4 місце), Хмельницька (71,73 років, 7 місце) області, а також два регіони центральної частини країни: Вінницька (71,93 років, 6 місце) та Черкаська (71,46 років, 8 місце) області. Рівень тривалості життя при народженні в цих областях у 2015 році був вищий за загальноукраїнський показник.

Другу групу складають більшість областей сходу та півдня України, в цих областях середня очікувана тривалість життя нижча за загальноукраїнський показник і коливається в межах від 69,31 років у Житомирській (23 місце) до 71,35 у Волинській (9 місце).

За підсумками 2015 року в цілому по країні мало місце незначне скорочення кількості живонароджених (на 1 тис. осіб наявного населення) до 10,7‰ проти 10,8 ‰ у 2014 році, і така тенденція була характерною для усіх регіонів України, за виключенням м. Київ (+0,2 ‰).

Найвища кількість живонароджених у 2015 році зафіксована у Рівненській (13,9‰, 1 місце), Закарпатській (13,3‰, 2 місце) та Волинській (12,8‰, 3 місце) областях, а найнижча відповідно у Чернігівській (8,7‰, 23 місце) та Сумській (8,8‰, 22 місце) областях.

У 2014 році загальний показник планової ємності амбулаторно-поліклінічних закладів на 10 тис. населення, без урахування показників Донецької та Луганської областей, склав 213,4 відвідувань за зміну.

Загалом за 2014 рік 13 регіонів із 23 забезпечили позитивну тенденцію до зростання планової ємності амбулаторно-поліклінічних закладів.

Найвище значення показника відвідувань амбулаторно-поліклінічних закладів у 2014 році зафіксовано у Кіровоградській (298 тис. відвідувань, 1 місце), Дніпропетровській (288,3 тис. відвідувань, 3 місце), Полтавській (264,5 тис. відвідувань, 4 місце) областях та м. Києві (297,6 тис. відвідувань, 2 місце).

Нижчий, у порівнянні з показниками інших регіонів, рівень потужності мають заклади Волинської (178,7 тис. відвідувань, 23 місце), Чернівецької (192,3 тис. відвідувань, 22 місце) та Івано-франківської (196,6 тис. відвідувань, 21 місце) областей.

У 2014 році середня кількість хворих з уперше в житті встановленим діагнозом активного туберкульозу (на 100 тис. населення) в цілому по країні становила 59,6 осіб (без урахування показників Донецької та Луганської областей).

Найвищий показник захворюваності на всі форми активного туберкульозу зареєстровано у південно-східних регіонах країни, де розташовані потужні ПТЗ пенітенціарної системи: Одеська область – 98,2 осіб на 100 тис. населення, Херсонська – 84,6 осіб, Кіровоградська та Дніпропетровська – 79,2 осіб відповідно.

У 6 регіонах країни спостерігається зростання вищезазначеного показника в порівнянні з 2013 роком, з них найбільше: в Одеській області (на 8,4%), Хмельницькій (на 3,4%) та Волинській (на 1,8%) областях

Напрямок «СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ТА БЕЗПЕКА» включає 4 показники, які характеризують рівень забезпеченості соціальними послугами найбільш вразливих верств населення, впровадження заходів щодо запобігання сирітству та забезпечення безпеки життя.

Впродовж останніх років здійснюється реформування системи надання соціальних послуг, що має на меті підвищення ефективності та результативності таких послуг через впровадження сучасних підходів до управління, таких як орієнтація на раннє виявлення та превентивні заходи, фінансування послуги, а не закладу, впровадження стандартів та оцінки якості послуг, диверсифікація надавачів соціальних послуг через впровадження соціального замовлення, розвиток персоналу, тощо.

Станом на 1 січня 2016 року **рівень охоплення соціальними послугами осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, територіальними центрами соціального обслуговування**, у порівнянні з показниками станом на 01.01.2015 зріс у 19 регіонах (у Львівській області – залишився на рівні попереднього року), і в цілому по країні до 89,9% (у 2014 році – 86,6%).

Найвищий рівень цього показника у минулому році зафіксовано у Полтавській (99,9%, 1 місце), Кіровоградській та Волинській (99,7%, відповідно 2-3 місця) областях.

Зниження рівня охоплення соціальними послугами мало місце у 5 регіонах, у тому числі у Вінницькій області - до 59,5% (проти 60,9% у 2014 році), і цей показник є найнижчим серед інших регіонів, 25 місце.

Створення умов для реалізації права кожної дитини на виховання в сім'ї, зростання в безпечному сімейному оточенні, організація належної роботи органів опіки та піклування з профілактики сирітства, виявлення й усунення причин, що його зумовлюють метою є пріоритетним в рамках реалізації стратегічних довгострокових документів з профілактики соціального сирітства, зокрема Національної стратегія профілактики соціального сирітства на період до 2020 року.

Вжиті упродовж останніх років заходи у сфері забезпечення соціального захисту дітей та сімей з дітьми дозволили зменшити в цілому по країні показники щодо **кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування** до 109 осіб (на 10 тис. дитячого населення) проти 112 осіб у 2013 році.

Відповідна позитивна динаміка мала місце в усіх регіонах, окрім Донецької (кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування зросла на 1,35%, або до 150 осіб), Луганської (на 1,4%, або до 141 особи) та Рівненської (на 1,5%, або до 68 осіб) областей.

Питома вага дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які виховуються у сімейних формах виховання у загальній кількості дітей даної категорії зросла, за підсумками звітного року на 3 в.п. (до 90,5%) у порівнянні з показниками 2014 року (87,5%).

Найкращі показники щодо забезпеченості дітей-сиріт сімейними формами виховання мають Рівненська (95,3%, 1 місце), Харківська (95,2%, 2 місце), Чернівецька (94,5%, 3 місце) та Черкаська (94,1%, 4 місце) області.

9 регіонів мають показники щодо питомої ваги дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які виховуються у сімейних формах виховання (у загальній кількості дітей даної категорії), які є нижчими за середньоукраїнський рівень, зокрема: Миколаївська (83,0%, 25 місце), Закарпатська (84,0%, 24 місце), Одеська (85,1%, 23 місце) та Донецька (86,8%, 22 місце).

Реформа правоохоронної системи, яка розпочалася у 2015 році сприяла підвищенню рівня публічної безпеки і порядку.

За підсумками звітного року **кількість кримінальних правопорушень, вчинених проти життя та здоров'я особи** (у розрахунку на 10 тис. осіб населення)

становила 13 од. (у 2014 році – 14 од.), і у регіональному розрізі коливалася в межах від 6 од. у Луганській області до 21 од. у Сумській.

Позитивна динаміка щодо зниження кількості кримінальних правопорушень, у порівнянні з показниками 2014 року, мала місце у 9 регіонах: у Луганській та Донецькій областях (відповідно у 3,2 та 2,2 рази), Кіровоградській (в 1,3 рази), Закарпатській (на 23,5%), Дніпропетровській (на 14,3%), Одеській (на 10%), Запорізькій (на 9,1%), Сумській (на 8,7%) та Херсонській (на 5,9%) областях.

Напрямок **«РАЦІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ЯКІСТЬ ДОВКІЛЛЯ»** включає 5 показників, які характеризують ситуацію в сфері екології та ефективність здійснення природоохоронних заходів.

У 2015 році викиди забруднюючих речовин в атмосферу від стаціонарних джерел склали 2,9 млн. тонн, що на 14,4% менше ніж у 2014 році.

Це пояснюється перш за все нестабільною роботою підприємств чорної металургії, теплової енергетики, вугільної, нафтогазовидобувної, цементної промисловості, які є основними забруднювачами атмосферного повітря (викиди забруднюючих речовин цих підприємств складають майже 90 відсотків від загального обсягу викидів в атмосферне повітря в Україні)

Зменшення обсягів викидів від стаціонарних джерел (у розрахунку на одиницю населення) мало місце у 15 регіонах, в межах від - 0,3% у Миколаївській до - 64,4% у Харківській. Крім Харківської області, обсяги викидів значно скоротилися у Луганській (на 41,3%) та Сумській (на 34,6%) областях.

У звітному періоді порівняно з попереднім роком збільшення викидів від стаціонарних джерел мало місце у 10 регіонах: від 2,3% у Львівській до 30,3% у Чернівецькій областях

Основними причинами зростання в цих регіонах обсягів викидів від стаціонарних джерел є повільне впровадження пилогазоочисного обладнання на підприємствах енергетики, невиконання у встановлені терміни заходів щодо зниження обсягів викидів до нормативного рівня; низькі темпи впровадження сучасних технологій очищення викидів; відсутність ефективного очищення викидів підприємств від газоподібних домішок тощо.

У 2014 році обсяг викидів від пересувних джерел (у розрахунку на одиницю населення) зменшився у порівнянні з показниками попереднього року на 13,1% (у 2013 році - на 2,3%).

На сьогодні автомобільний транспорт великих міст України, є найбільшим забруднювачем атмосферного повітря.

За підсумками 2014 року в усіх областях, за винятком Рівненської області (зростання на 2,1%) спостерігається зменшення обсягів викидів від пересувних джерел (на одиницю населення), з них найбільше: у Донецькій (на 51,4%), Луганській (на 41,5%) областях та м. Києві (на 15,9%).

Така динаміка пояснюється зменшенням у 2014 році обсягів перевезень автомобільним транспортом внаслідок зростання цін на паливо.

Проблема **утворення відходів** набула в наш час глобального характеру і стала невідкладним питанням державної політики. Зростаюча кількість відходів і підвищення пов'язаної з ними небезпеки негативно впливає на стан навколишнього природного середовища, особливо на місцевому рівні.

Домінуючим способом поводження з відходами у 2014 році, як і у попередні роки, залишалося їх видалення. Так, у 2014 році із загальної кількості утворених відходів 354,8 млн.т було утилізовано 112,2 млн.т, що складає майже 31,6%, видалено у спеціально відведених місцях та об'єктах 203,8 млн.т, що становить 57,4% та в місцях неорганізованого зберігання 141,5 тис.т. У 2014 році було спалено 944,6 тис.т відходів або 3,3%.

Найбільші обсяги утилізації відходів характерні для гірничопромислових регіонів, зокрема для Дніпропетровської, Запорізької, Донецької, Луганської, та Полтавської областей.

Середня частка відходів, видалених у спеціально відведені місця чи об'єкти або спалених у загальному обсязі утворених відходів в Україні в 2014 році складає 57,4 %, що на 6,7% менше ніж у 2013 році.

По деяких регіонах спостерігається збільшення частки відходів, видалених у спеціально відведені місця чи об'єкти або спалених (без отримання енергії) у загальному обсязі утворених відходів, зокрема у Рівненській (у 4,6 раза), Київській (у 1,7 раза), Закарпатській (на 32,1%) та у м. Києві (в 1,9 раза).

Довідково: Частка відходів, видалених у спеціально відведені місця чи об'єкти або спалених (без отримання енергії), у загальному обсязі утворених відходів, у відсотках у Закарпатській (129,8%) та Київській (111,6%) областях перевищує 100 відсотків у зв'язку з тим, що понад 30% видалених відходів припадає на відходи, що утворилися на підприємствах інших регіонів та завезені в область (за даними екологічних паспортів регіонів за 2014 рік).

В Україні станом на 01.01.2016 у 516 населених пунктах (за винятком територій АР Крим, м. Севастополь, Луганської та Донецької областей) здійснюється роздільне збирання твердих побутових відходів (ТПВ), що на 118 населених пунктів більше ніж у 2014 році.

У 2015 році показник щодо частки населених пунктів, у яких впроваджено роздільне збирання ТПВ (у загальній кількості населених пунктів регіону) значно зріс у Вінницькій (до 1,2%, у 2014 році – 0,4%), Дніпропетровській (до 2,9%, у 2014 році – 0,7%), Житомирській (до 0,8%, у 2014 році – 0,4%), Івано-Франківській (до 8,1%, у 2014 році – 3,9%) та Харківській областях (до 5,6%, у 2014 році – 0,6%), в основному за рахунок залучення сільських населених пунктів. Також є певна позитивна динаміка щодо збільшення частки населених пунктів, у яких впроваджено роздільне збирання ТПВ у Закарпатській, Запорізькій, Хмельницькій та Чернігівській областях.

Порівняно з 2014 роком значно зменшилась кількість населених пунктів, охоплених роздільним збиранням твердих побутових відходів, у Львівській (з 6,1% у 2014 році до 3,9% у 2015 році) та Тернопільській (з 3,9% у 2014 році до

2,7% у 2015 році) областях, що пов'язано з недосконалою організацією процесів поводження з ТПВ, а також недостатньою потужністю переробних підприємств.

III. ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Результати аналізу соціально-економічного розвитку областей та міста Києва за 2015 рік засвідчили, що у минулому році розвиток регіонів характеризувався зменшенням промислового виробництва, відтоком інвестиційного капіталу, нестійкою експортною динамікою, скороченням обсягів будівництва, зростанням цін на споживчому ринку і загальним падінням рівня доходів громадян.

Водночас, у 2015 році намітилась позитивна динаміка щодо зростання доходів місцевих бюджетів, обсягів введення в експлуатацію житла, а також рівня зайнятості населення на тлі зниження рівня безробіття тощо.

З метою подолання кризових явищ, які мали місце в економіці та соціальній сфері протягом останніх років, та створення умов для динамічного, збалансованого розвитку регіонів України пропонується:

Рекомендувати обласним та Київській міській державній адміністраціям:

1. Забезпечити розгляд результатів оцінки соціально-економічного розвитку регіонів за 2015 рік, які розміщені на веб-сайті Мінрегіону, на засіданнях колегій обласних та Київської міської держадміністрацій, та за результатами розгляду підготувати пропозиції щодо шляхів вирішення проблемних питань, що гальмують розвиток регіонів;

2. Підготувати пропозиції для розгляду відповідними місцевими радами щодо актуалізації (у разі необхідності) завдань та заходів регіональних стратегій розвитку та планів їх реалізації з урахуванням останніх тенденцій соціально-економічного розвитку регіонів та очікуемого впливу зовнішніх чинників;

3. Забезпечити в рамках проведення конкурсного відбору інвестиційних програм та проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку, розгляд проектів, спрямованих на покращення ситуації у тих напрямках, де регіон зайняв відповідно останні місця за результатами рейтингової оцінки;

4. За участю відповідних місцевих рад опрацювати питання щодо:

включення до проектів обласних бюджетів на 2016 рік та на 2017 рік коштів для фінансування обласних програм відшкодування частини вартості кредитів населення, ОСББ/ЖБК на впровадження енергоефективних заходів;

розширення практики запровадження програм відшкодування частини вартості кредитів, залучених населенням та ОСББ/ЖБК на впровадження енергоефективних заходів на рівні районів та міст обласних центрів та обласного значення;

активізації інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо популяризації державної програми енергоефективності житлових будинків та місцевих програм

серед населення із залученням регіональних та місцевих друкованих та електронних засобів масових інформації.

Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади

1. Проаналізувати результати оцінки соціально-економічного розвитку регіонів за 2015 рік, які розміщені на веб-сайті Мінрегіону, та забезпечити проведення аналізу негативних тенденцій розвитку відповідної сфери й прийняття оперативних управлінських рішень щодо вирішення проблемних питань;

2. Забезпечити ефективну співпрацю центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з подолання негативних тенденцій та вирішення найбільш гострих соціально-економічних проблем, зокрема шляхом:

проведення спільних засідань колегій, координаційних нарад (семінарів) з питань соціально-економічної та суспільно-політичної ситуації в Україні;

започаткування виїзних днів-приймалень міністерств та інших центральних органів виконавчої влади в регіонах з відвідування окремих районів та міст, розглядом заяв та скарг, прийомом громадян;

залучення представників місцевих органів виконавчої влади до складу робочих груп при опрацюванні проектів загальнодержавних нормативно-правових актів з питань регіонального розвитку та місцевого самоврядування;

започаткування спільних рубрик на своїх офіційних веб-сайтах для розміщення аналітичних оглядів спільної діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади з метою виявлення позитивного досвіду та його впровадження.

3. Під час формування пропозицій до проекту закону України "Про внесення змін до Державного бюджету України на 2016 рік" передбачати фінансування галузевих програм і проектів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності регіонів, продуктивності їх економіки, прибутковості бізнесу та доходів населення, створення умов для загального підвищення соціальних стандартів, якості життя та розвитку бізнес-середовища;

4. Вжити невідкладних заходів щодо забезпечення стабільної роботи підприємств, які мають стратегічне значення для розвитку регіональних економік, зокрема тих, що допустили спад обсягів виробництва продукції або працюють збитково, мають значний обсяг заборгованості з виплати заробітної плати та податковий борг.

Мінагрополітики разом з іншими заінтересованими центральними та місцевими органами виконавчої влади:

Розробити та подати на розгляд Уряду узгоджені пропозиції щодо розвитку перспективних галузей сільського господарства, у тому числі під час підготовки проекту Закону України щодо національної стратегії та плану дій розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки.

Мінекономрозвитку разом з іншими заінтересованими центральними та місцевими органами виконавчої влади:

Визначити пріоритети розвитку промислового комплексу на довгострокову перспективу з урахуванням основних положень Програми діяльності Кабінету Міністрів України, Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» та Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року та подати на розгляд Уряду узгоджені пропозиції щодо стратегічних цілей розвитку промисловості на період до 2020 року.
